

ПРАВОВІ ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАРАЖЕННЯМ ЛЮДИНИ ІНФЕКЦІЙНИМИ ХВОРОБАМИ

LEGAL MATTERS RELATED TO THE ACTS OF HUMAN'S INFECTION WITH INFECTIOUS DISEASES

Ергард Н.М. / N. Ergard

Науковий керівник: д.м.н., проф. Б.В. Михайличенко

*Національний медичний університет
імені О.О. Богомольця*

*Кафедра судової медицини та медичного законодавства
(зав.каф. – д.м.н., проф. Б.В. Михайличенко)
м. Київ, Україна*

Резюме. В статті викладені актуальні питання порушення правових проблем кваліфікації злочинів, пов'язаних із зараженням людини інфекційними хворобами.

Ключові слова: інфекційні хвороби, склад злочину, етіологія захворювання, ВІЛ/СНІД, судово-медична експертиза, венеричні захворювання, закінченість злочину, кримінально-правові норми.

ВСТУП. Шкода здоров'ю, що причиняється зараженням венеричною хворобою та вірусом імунодефіциту людини, згідно Кримінального кодексу України відноситься до злочину проти життя та здоров'я особи, тому підлягає обов'язковому проведенню судово-медичної експертизи. Ці хвороби ведуть до тимчасової, стійкої втрати працездатності та до інвалідності.

Коло злочинних діянь, пов'язаних із зараженням людини інфекційними хворобами чи поставленням в небезпеку зараження ними, розширене шляхом віднесення до таких хвороб не лише синдрому набутого імунодефіциту та венеричних хвороб, а й інших невиліковних інфекційних хвороб, що є небезпечними для життя людини.

З позиції законодавчої техніки норми, сформульовані у статтях 130 та 131 КК, мають низку суттєвих вад, що створює труднощі при їх тлумаченні,

зокрема, дозволяє різне визначення змісту окремих ознак передбачених ними складів злочинів.

Перш за все це стосується виду збудників інфекційних хвороб, зараження якими іншої особи чи свідоме поставлення її в небезпеку такого зараження тягне відповідальність за ст. 130 КК, проте для позначення таких збудників інфекційних хвороб законодавець у ч. 2 ст. 130 вживає формулювання «вірус імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби», а в частинах 1 та 4 ст. 130, ч. 1 ст. 131 та у ст. 132 КК конкретизує їх додатковою вказівкою на небезпечність таких хвороб для життя людини. Якщо ж розглядати за формулюванням вказаним законодавцем «вірусом...іншої невиліковної інфекційної хвороби», то це дає підстави для висновку, що відповідальність у статтях 130 та 131 КК передбачена лише за зараження іншої особи інфекційними хворобами вірусної етіології чи поставлення в небезпеку такими хворобами.

Проте, базове законодавство не виділяє невиліковних інфекційних хвороб, що є небезпечними для життя людини, і не дає кваліфікації інфекційних хвороб за ознакою їх виліковності (невиліковності). Згідно з Наказом МОЗ України від 19 липня 1995 року № 33 затверджено «Перелік особливо небезпечних, небезпечних інфекційних та паразитарних хвороб людини і носійства збудників цих хвороб (ст. 28 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24 лютого 1994 року)», у якому дається перелік таких видів хвороб. Також згідно з визначенням поняття інфекційних хвороб, яке дається у абзаці 2 ст. 1 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 6 квітня 2000 року, збудниками таких хвороб можуть бути не лише віруси, а й бактерії, рикетсії, найпростіші, грибки, гельмінти, кліщі, інші патогенні паразити (живі збудники), а також продукти життєдіяльності названих живих збудників (токсини) та патогенні білки (пріони). Законодавець же передбачив відповідальність фактично за зараження іншої людини лише одним із видів збудників інфекційних хвороб – вірусами. У науково-практичних коментарях

до ст. 130 КК не дається поняття «невиліковна інфекційна хвороба, що є небезпечною для життя людини». На даний час взагалі повністю невиліковних інфекційних хвороб немає, окрім, виходячи із законодавчого її визначення, можна віднести лише СНІД. Проте виникає питання «А як розцінювати зараження такою хворобою, як лепра?», збудником якої є мікобактерія *Mycobacterium leprae* (Mbc. Lepromatosis), яка відноситься також до «невиліковних» хвороб та згідно Переліку є особливо небезпечною.

Деякі автори також виділяють як невиліковні інфекційні хвороби віруси гепатиту, проте у той же час віруси гепатиту згадуваним Переліком віднесені не до особливо небезпечних, а до небезпечних хвороб. Окрім того, віруси гепатитів на сучасному етапі розвитку медицини піддаються лікуванню, тому їх не доцільно відносити до групи «невиліковних хвороб».

Існує ще одна проблема у визначеності суб'єкта злочину, так у ст. 130 КК суб'єктом і свідомого поставлення іншої особи в небезпеку зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби, що є небезпечною для життя людини (с.1 ст. 130), і умисного зараження таким вірусом (ч.4 ст. 130) є лише особа, яка є носієм цього вірусу і знає про це. Проте, лише у ч. 2 ст. 130 КК вказано, що суб'єктом передбаченого нею злочину є особа, яка знала, що вона є носієм вірусу імунодефіциту людини чи іншої невиліковної хвороби. У той же час у частинах 1 та 4 цієї статті така вказівка відсутня, що дає підстави вважати, що суб'єктом передбачених цими частинами ст. 130 КК злочинів має визнаватись і особа, яка не є носієм такого вірусу, зокрема, медичний, фармацевтичний або інший працівник.

Інша проблема існує у визначеності суб'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ч. 2 ст. 130 КК, так деякі автори вважають, що суб'єктивна сторона злочину (ч.1, ч.2, ч.3 ст. 130) характеризується прямим умислом щодо діяння і злочинною самовпевненістю щодо можливих наслідків, що настали. Проте, злочин, який передбачений ч.2 ст. 130 КК може характеризуватись як злочинною самовпевненістю, так і злочинною недбалістю.

Слід зазначити, що статтею 130 КК передбачено відповідальність не за зараження іншої особи невиліковною інфекційною хворобою, що є небезпечною для життя людини, а за зараження іншої особи збудником такої хвороби, і не будь-якої хвороби, а лише вірусної етіології. Тому знову повертаємось до питання стосовно «лепри», збудником якої є не віруси, а мікобактерія *Myc. Lepromatosis*, підкреслюючи той факт, що захворювання цією невиліковною інфекційною хворобою призводить до значного обмеження життєдіяльності людини, змушуючи її змінити звичні умови життя на по життєве поміщення у спеціально створені лепрозорії. Крім того, у ст. 133 КК передбачена відповідальність за **фактичне** зараження іншої особи венеричною хворобою. Враховуючи, що для інфекційних хвороб характерним є наявність інкубаційного періоду – проміжку часу між попаданням збудника інфекційної хвороби в організм людини і реальним проявом хвороби, злочини, передбачені частинами 2,3,4 ст. 130 та ст. 131 КК, повинні вважатися закінченими з моменту введення в організм іншої людини вірусу невиліковної інфекційної хвороби, що є небезпечною для життя людини, а злочин, передбачений ст. 133 КК, слід вважати закінченим з моменту прояву у потерпілого клінічних ознак венеричної хвороби. Отже, вважати злочин, передбачений ч. 2 ст. 130 КК, закінченим з моменту контакту з хворим після встановлення **факту** захворювання потерпілого стосовно ВІЛ-інфікованих не залежно захворів потерпілий на СНІД чи його інфіковано на ВІЛ не доцільно, так як він повинен вважатися закінченим не з моменту прояву клінічних ознак після контакту з хворою людиною та встановлення **факту** захворювання, а з моменту первинного потрапляння збудника вірусу до організму людини не лише після контакту з хворим, але й здоровою людиною, яка не є носієм такого вірусу (медичний персонал) ще до встановлення факту захворювання.

ВИСНОВКИ:

Враховуючи вищевикладене, виникає необхідність у вдосконаленні кримінально-правових норм, сформульованих у статтях 130-133 КК. Так,

доцільним є розширення поняття щодо етіології збудників, які викликають інфекційні хвороби, замінити словосполучення «вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби» на словосполучення словами «збудником особливо небезпечної інфекційної хвороби» з врахуванням «Переліку особливо небезпечних, небезпечних інфекційних та паразитарних хвороб людини і носійства збудників цих хвороб» затверджених наказом № 33 МОЗ України від 19 липня 1995 року.

Литература

1. **Акопов В.И.** Правовые вопросы судебно-медицинской практики / В.И. Акопов // Экспертиза вреда здоровью - Экспертное Бюро-М, 1998. – С. 57.
2. **Смірнов Ю.О.** Конституційні гарантії прав і свобод людини в Україні / Ю.О. Смірнов / - Дніпропетровськ: Дніпропетровський юридичний інститут МВС України, 1999. – С. 57 – 61.
3. **Тертишник В.М.** Науково-практичний коментар Кримінально-процесуального кодексу України / В.М. Тертишник / – Харків: Аріс, 2000.
4. **Михайличенко Б.В., Хміль І.Ю.** Навчальний посібник. Основи медичного законодавства України / Б.В. Михайличенко, І.Ю. Хміль / - Київ, 2010. – С.28 – 29.
5. **Лісовий А.С.** Судова медицина /А.С. Лісовий // Підручник - Київ: Атика, 2003. – С. 420.
6. **Бабанін А.А.** Правознавство /А.А. Бабанін// Підручник – Сімферополь: ІАВ КДМУ, 2005. – С. 382.

ПРАВОВЫЕ ВОПРОСЫ, СВЯЗАННЫЕ С ЗАРАЖЕНИЕМ ЧЕЛОВЕКА ИНФЕКЦИОННЫМИ ЗАБОЛЕВАНИЯМИ

Эргард Н.Н.

Резюме. В статье изложены актуальные вопросы нарушений правовых проблем квалификации преступлений, связанных с заражением человека инфекционными заболеваниями.

Ключевые слова: инфекционные заболевания, состав преступления, этиология заболевания, ВИЧ/СПИД, судебно-медицинская экспертиза, венерические заболевания, завершенность преступления, криминально-правовые нормы.

LEGAL MATTERS RELATED TO THE ACTS OF HUMAN'S INFECTION WITH INFECTIOUS DISEASES

N. Ergard

Summary. Topical problems of violation of legal principles in qualification of crimes, related to the acts of human's infection with infectious diseases are set forth in this article.

Key words: infectious diseases, corpus delicti, causation of disease, HIV/AIDS, forensic medical examination, venereal diseases, completeness of crime, criminal and legal regulations.